

TOPLUMSAL FELAKETLER

Dünya'dan ve Türkiye'den Yansıyanlar

Editörler:

Doç. Dr. İsa KALAYCI

Doç. Dr. Kadriye ŞAHİN

TOPLUMSAL FELAKETLER

Dünya'dan ve Türkiye'den Yansıyanlar

Editörler:

Doç. Dr. İsa KALAYCI
Doç. Dr. Kadriye ŞAHİN

Yazarlar:

Serpil KALAYCI - Ergin SERTEL - Gazanfer KAYA - Hasan TUNCER
Muhammed Alptuğ HABİBOĞULLARI - Mehmet DURUEL - Mehmet MUTLU
Yasemin İNCEER - Mehmet Yusuf ÇELİK - Özge TOGRAL - Metin DORA - Soner AKIN
Mustafa Doğukan BAŞALAN - Ökkeş Oğuzhan BAŞALAN - Tarkan DÜZGÜNÇİNAR
Mehmet BAHAR - Tülay ATAY - Pınar DÖNER GÜNER - Bennur KOCA - İzzet ERDEM

E-ISBN: 978-625-382-116-6

DOI: 10.54637/vizetek.9786253821166

Copyright © Vizetek

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Vizetek Yayıncılık Sanayi ve Ticaret Limited Şirketine aittir. Vizetek Yayıncılık'ın izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı, elektronik, mekanik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap elektronik ortamda yayımlanmaktadır.
Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazar(lar)ına aittir.

Yayın Tasarımcısı / Koordinatörü: Seda AYGÜN

Kapak Tasarımı: Abdulkadir EMİROĞLU

Dizgi & Mizanpaj: Zeynep ERTUĞRUL

Yayın Tarihi: Aralık, 2025

Materyal Türü: Elektronik Kitap (Çevrim içi / Web tabanlı)

Elektronik Yayın Formatı: PDF

Elektronik Yayın Tipi: Adobe Ebook Reader

Seyranbağları Mah. İncesu Cad. 10/2 Çankaya/ANKARA

Tel.: (0312) 482 00 11

Web: www.vizetek.com.tr

E-mail: vizetekiayincilik@gmail.com

Yayıncı Sertifika No: 41575

TOPLUMSAL FELAKETLER

Dünya'dan ve Türkiye'den Yansıyanlar

Editörler:

Doç. Dr. İsa KALAYCI

Doç. Dr. Kadriye ŞAHİN

2025

 Vizetek
Yayınclık

ÖN SÖZ

Kollektif hafıza, yalnızca ilerleme ve gelişme dönemlerinde yaşanan olaylarla değil, aynı zamanda toplumların sınındığı büyük kırılma anlarıyla da şekillenmektedir. Doğal afetlerden salgın hastalıklara, mikroorganizma faaliyetlerinden emtiya alımına, kıtlıklardan kitlesel göçlere kadar uzanan geniş bir yelpazede felaketler; insanlık tarihinin hem kırılganlığını hem de dayanıklılığını görünür kılmaktadır. Felaketlerin çok boyutlu niteliği, bu olguların yalnızca fiziksel bir yıkım olarak değil; sosyal, kültürel, ekonomik, siyasal ve psikolojik alanlarda da derin etkiler bırakan toplumsal süreçler olarak ele alınmasının zarureti göstermektedir.

Bu kitabın ortaya çıkışında belirleyici olan en önemli unsur, 6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş merkezli yaşanan ve yakın tarihimizin en yıkıcı afetlerinden biri olan depremlerin yarattığı büyük insani ve toplumsal deneyimdir. Deprem, yalnızca mekânsal yıkımın değil, toplumsal hafızanın, gündelik hayat pratiklerinin ve akademik ilgi alanlarının da yeniden şekillenmesine neden olmuş; felaket araştırmalarına dair disiplinlerarası bir yaklaşımın gerekliliğini açık biçimde ortaya koymuştur. Kitabın yazarlarının önemli bir bölümü bu felaketi doğrudan yaşamış ya da saha deneyimine tanıklık etmiş akademisyenlerden olduğu için eser, aynı zamanda bir akademik sorumluluk ve toplumsal bellek çalışması niteliği taşımaktadır.

Bu doğrultuda hazırlanan *Toplumsal Felaketler: Dünya'dan ve Türkiye'den Yansıyanlar* başlıklı bu eser; tarih, antropoloji, sosyoloji, siyaset bilimi, arkeoloji, sağlık bilimleri, turizm, iletişim ve kamu yönetimi gibi farklı disiplinlerden araştırmacıları bir araya getirerek felaketlerin çok yönlü etkilerini analiz eden kapsamlı bir çalışma ortaya koymaktadır. Kitabın bölümlerinde hem geçmiş dönem toplumlarının felaket deneyimleri hem de günümüzün küresel ve bölgesel kriz dinamikleri ele alınmakta; felaket yönetimi, toplumsal dayanıklılık, kültürel mirasın korunması, insan hareketliliği, halk sağlığı, etik sorunlar ve afet psikolojisi gibi kritik temalar bütüncül bir çerçevede değerlendirilmektedir.

Hititlerden Orta Çağ Avrupa'sına, Osmanlı'nın afet yönetimi pratiklerinden modern Avrupa'daki felaket-göç ilişkilerine; kültürel mirasın yeniden inşasından birinci basamak sağlık hizmetlerinin rollerine kadar geniş

bir zaman ve konu aralığını kapsayan bu kitabın amacı, felaketlerin yalnızca sonuçlarını değil, aynı zamanda toplumsal yapıları nasıl dönüştürdüğünü, devlet politikalarının nasıl şekillendiğini ve birey-toplum ilişkilerindeki kırılğanlıkları nasıl görünür kıldığını ortaya koymaktır. Ayrıca doğal afetlerin canlılar, ekosistemler ve kültürel varlıklar üzerindeki etkileri ile güncel afetlerin turizm, medya, kamu diplomasisi ve göç dinamikleri üzerindeki yansımaları da disiplinlerarası bakışla incelenmektedir.

Bu çalışmanın, felaket çalışmalarına ilişkin literatüre katkı sunmanın yanı sıra, gelecekte benzer süreçlerle karşılaşabilecek toplumlar için farkındalık oluşturması ve özellikle afet yönetimi, dayanıklılık stratejileri ve toplumsal hafıza çalışmalarında yeni tartışma alanları açması en önemli temennimizdir. Kitabın hazırlanmasında katkı sunan değerli yazarlarımıza; destekleri ve iş birlikleriyle bu eserin oluşmasına vesile olan tüm kurum ve araştırmacılara içtenlikle teşekkür ederken, bölümlerden sorumlu olduklarını da belirtmek isteriz.

Bu kitabı, felaketlerin gölgesinde yaşamını kaybedenlere, kırılğan toplumlar adına çaba gösterenlere ve bilimin ışığında daha dirençli bir gelecek kurmak için çalışan tüm araştırmacılara ithaf ediyoruz.

Hatay-2025

İsa KALAYCI & Kadriye ŞAHİN

KISALTMALAR LİSTESİ

BEO	: Babıâli Evrak Odası
BOA	: Başkanlık Osmanlı Arşivi
DH. ŞFR.	: Dâhiliye Nezâreti Şifre
DH.EUM.6.Şb.	: Dahiliye Nezâreti Emniyet-i Umumiye Müdüriyeti 6. Şube
DH.EUM.MTK	: Dahiliye Nezâreti Muhaberat ve Tensikat Müdüriyeti
DH.İ.UM.EK	: Dahiliye Nezâreti İrade-i Umumi Ekleri
DH.TMIK.M.	: Dâhiliye Nezâreti Tesrî-i Muamelat
İ.RSM.	: İrade Rüsûmat
MV.	: Meclis-i Vükelâ Mazbataları
ŞD.	: Şûrâ-yı Devlet
Y.MTV.	: Mütenevvi Maruzât Evrakı
Y.MTV.	: Yıldız Mütenevvi Maruzat

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ.....	1
1. BÖLÜM	
DOĞAL AFETLERİN CANLILAR ÜZERİNE ETKİSİ.....	11
	<i>Serpil KALAYCI</i>
2.BÖLÜM	
DİSTOİK FİLM SETLERİNİ ANDIRAN GEZEGENSEL FELAKETLER ÜZERİNE....	31
	<i>Ergin SERTEL</i>
	<i>Gazanfer KAYA</i>
3.BÖLÜM	
HİTİTLERDE VEBA SALGINI: DEVLET POLİTİKASI, KRİZ YÖNETİMİ VE İNANÇ ÜÇGENİNDE BİR FELAKET	48
	<i>Hasan TUNCER</i>
4.BÖLÜM	
BOZKIR TÜRK KAĞANLIKLARINDA DOĞAL FELAKET: KITLIK	68
	<i>Muhammed Alptuğ HABİBOĞULLARI</i>
5.BÖLÜM	
BÜYÜK KITLIĞIN ORTA ÇAĞ AVRUPASI'NA ETKİLERİ (1315-1317)	91
	<i>Yasemin İNCEER</i>
6.BÖLÜM	
ABDURRAHMAN EL BİSTAMİ'NİN KİTABINDA ORTA ÇAĞIN AFETİ:	117
	<i>Mehmet Yusuf ÇELİK</i>
7.BÖLÜM	
OSMANLI DEVLETİ'NİN AFET YÖNETİMİNE DAİR BİR ÖRNEK: ESKİŞEHİR'DE YANGIN VE SEL FELAKETLERİ (1901-1918).....	128
	<i>Özge TOGRAL</i>
8.BÖLÜM	
KÜLTÜREL MİRASIN KORUNMASINDA YENİDEN YAPILANMA STRATEJİLERİ VE BÜTÜNLEŞİK YAKLAŞIM	145
	<i>Metin DORA</i>
9.BÖLÜM	
FELAKET SONRASI GÖÇ SÜREÇLERİNDE TOPLUMSAL HAREKETLİLİK VE SOSYAL GÜVENCE ARAYIŞI.....	170
	<i>Mehmet DURUEL</i>
	<i>Mehmet MUTLU</i>

10.BÖLÜM

AVRUPA'DA TOPLUMSAL FELAKETLER VE GÖÇ DİNAMİKLERİ208

Soner AKIN

11.BÖLÜM

ORTA DOĞU'DA KAMU DİPLOMASİSİ VE TARİHSEL ANLATILAR: KÜLTÜREL
TEMSİL ÜZERİNDEN YUMUŞAK GÜÇ STRATEJİLERİ234

Mustafa Doğukan BAŞALAN

Ökkeş Oğuzhan BAŞALAN

12.BÖLÜM

DOĞAL AFETLERİN GÖLGESİNDE TÜRKİYE TURİZMİ: SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK
ARAYIŞI269

Tarkan DÜZGÜNÇINAR

Mehmet BAHAR

13.BÖLÜM

GAZETECİLİKTEN FİLM YÖNETMENLİĞİNE GİDEN YOLDA 6-20 ŞUBAT 2023
DEPREMLERİNE DAİR BİR OTOETNOGRAFİK ANALİZ295

Tülay ATAY

14.BÖLÜM

AFETLERDE BİRİNCİ BASAMAKTA KIRILGAN/DEZAVANTAJLI GRUPLARA
YAKLAŞIM317

Pınar DÖNER GÜNER

15.BÖLÜM

AFETLERİN HALK SAĞLIĞI ÜZERİNE ETKİLERİ337

Bennur KOCA

16.BÖLÜM

AFETLERİN ETİK AÇIDAN DEĞERLENDİRİLMESİ350

İzzet ERDEM

17.BÖLÜM

AFETLERDE SAĞLIK HİZMETLERİNİN YÖNETİMİ367

İzzet ERDEM